

สัมฤทธิ์ผลของการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์

The Success Model for Enterprise Community Management in Kalasin Province

ปนัดดา โฟทินาม¹ เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอมพร² สัญญา เคนาภูมิ³ และ ทิตารีย์ วิลัยเลิศ⁴

Panatda Phothinam¹, Saovalak Kosolkittiampon² Sanya Kenaphoom³ and Titaree Wilaileet⁴

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม^{1,2,3}

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4⁴

Corresponding author, E-mail : Panatda@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดกาฬสินธุ์ 2) สร้างรูปแบบการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลของการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ และ 3) ประเมินผลตรวจสอบยืนยันรูปแบบการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลของการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ซึ่งระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ประชากร ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ 1,267 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน คือ หัวหน้ากลุ่ม 1 คน ฝ่ายการเงิน 1 คน และ ฝ่ายการตลาด 1 คน รวมเป็นจำนวน 3,801 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 362 คน โดยใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาร์ ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .92 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงเส้นโดยใช้โปรแกรมลิสเรล (Lisrel) และสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson correlation) ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลของการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ แล้วนำรูปแบบนั้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินผลตรวจสอบยืนยัน (Expert verify) และวิพากษ์ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามยืนยันรูปแบบการวิจัย ซึ่งมีทั้งแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าและแบบวิจารณ์ จากนั้นได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล แล้วนำมาเทียบเคียงกับบริบทของการวิจัยและปรับปรุงแก้ไขจนได้รูปแบบการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลของการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ที่สมบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์โดยเรียงลำดับ คือ ด้านประสิทธิภาพการจัดการการเงิน ด้านประสิทธิภาพการควบคุมการผลิต ด้านประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากรบุคคล ด้านการสนับสนุนจากสื่อสารมวลชน ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ รูปแบบการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลของการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ การขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการการเงิน การเพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมการผลิต การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากรบุคคล และการขอรับการสนับสนุนจากสื่อสารมวลชน รูปแบบพัฒนาฯ นี้มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : สัมฤทธิ์ผล ; การจัดการ ; วิสาหกิจชุมชน ; จังหวัดกาฬสินธุ์

ABSTRACT

The purposes of the research were to 1) analyze the factors affecting enterprise community management in Kalasin Province 2) establish a model for development enterprise community management in Kalasin Province and 3) evaluate the model by expert verify. The research methodology was divided into two phases: 1) quantitative research 2) qualitative research. Phase 1 focused on analyzing the factors affecting enterprise community management. The population was three thousand eight hundred and one the register of enterprise

community in Kalasin province, and the sample was three hundred and sixty two the register of enterprise community in Kalasin province. Taro Yamane method was employed for calculating the sample size. The instrument was a questionnaire with .92 reliability index. The statistics used were LISREL with the .05 level of statistical significance, and Pearson Correlation. Phase 2 focused on designing and assessing a model for enterprise community management by experts, and the model was assured by the Expert Verify technique and criticizing method. The data were collected by questionnaires and criticizing forms, and the data analyzed and synthesized were compared with the research context and used to improve a model based.

Results of the research were as follows:

The finding showed that the factors affected enterprise community management in Kalasin Province was performance money management, performance product control, performance human resource management, communication support and government support. The success model development for enterprise community management consisted of five training workshop curricular: performance money management, performance product control, performance human resource management, communication support and government support. The findings indicated that the value of the training model efficiency regarding the assessment of the experts was at a high level.

Keywords : The Success Model ; Enterprise Community ; Management ; Kalasin Province

บทนำ

สภาพการณ์ปัจจุบันของประเทศไทย ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เช่น ทำนา ทำไร่ ทำสวน ซึ่งเป็นอาชีพที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จเรียบร้อยแล้วจะเกิดการว่างงานในชนบท ประชากรจะขาดรายได้ จึงทำให้มีการอพยพเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครและจังหวัดที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรม เพื่อให้มีรายได้ไปสู่อุปโภคบริโภค จึงทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจในสังคมไทยขึ้นอย่างมาก ตลอดระยะเวลา 3 ทศวรรษที่ผ่านมา การขยายตัวของเศรษฐกิจของประเทศไทยพัฒนาไปในอัตราที่สูง ซึ่งชี้ให้เห็นถึงฐานะทางการเงินการคลังของประเทศที่มีความมั่นคง แต่ถ้ามองถึงถึงความแตกต่างระหว่างรายได้ของคนในชาติกลับพบว่าช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนมีระยะห่างกันมากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างและความเหลื่อมล้ำทางสังคมในหลายประการ เช่น ความเป็นวัตถุนิยมของคนในสังคม อุตสาหกรรมยังต้องพึ่งพิงเทคโนโลยีนำเข้าและสินค้าประเภททุนจากต่างประเทศ และเนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายเร่งขยายตัวทางเศรษฐกิจที่เน้นตัวเงินเป็นสำคัญ

ลักษณะ การขยายตัวข้างต้นจึงมีรูปแบบการขยายตัวแบบฟองสบู่ ที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรวม [6]

งานพัฒนาชนบทที่ผ่านมาเป็นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่หน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชนและองค์กรประชาชนอื่น ๆ ได้เสนอทางเลือกซึ่งสอดคล้องกับสภาพทางสังคมของภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ การทำเกษตรผสมผสาน เกษตรธรรมชาติ และงานวิสาหกิจชุมชน สำหรับเกษตรแบบผสมผสานเป็นทางออกของการเอาชนะความแห้งแล้งเพื่อผลิตอาหารโดยเน้นการผลิตเพื่อการบริโภคเป็นหลัก ซึ่งไม่เกิดรายได้ต่อเนื่องเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เกษตรจึงพยายามแสวงหาหนทางที่ดีเพื่อสร้างเศรษฐกิจใหม่แก่สังคมของตนเอง

โดยเปลี่ยนจากการผลิตเพื่อการบริโภคมาเป็นการผลิตเพื่อการจำหน่าย ที่ก่อให้เกิดเป็นวิสาหกิจชุมชนขึ้น และธุรกิจบางชนิดเป็นที่นิยมของตลาดสามารถสร้างรายได้ที่ดีให้แก่เกษตรกร เพราะกิจกรรมของธุรกิจในชุมชนมักมาจากอุตสาหกรรมที่ทำกันในครัวเรือนของชาวชนบทเป็นส่วนใหญ่ และสามารถสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการ การอาศัยแรงงานเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตย่อมก่อให้เกิดการจ้างงานมากกว่ากิจกรรมขนาดใหญ่และช่วยทำให้เกิดการกระจายรายได้ให้กับ

ชุมชนด้วย ดังนั้น การประกอบธุรกิจในฐานะเป็นทางออกทางหนึ่งของการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจของชุมชนชนบทเนื่องจากธุรกิจชุมชนใช้ทุนในการประกอบการน้อย ส่วนใหญ่จะใช้วัตถุดิบภาคเกษตร และการประกอบการสามารถทำควบคู่กับภาคเกษตรได้ อาศัยการรวมกลุ่ม จัดตั้งกลุ่มแต่ละอาชีพในชุมชน เพื่อลดข้อจำกัดของการทำธุรกิจคนเดียว [14]

แนวทางการทำวิสาหกิจชุมชนที่ชุมชนเป็นเจ้าของ และบริหารจัดการโดยชุมชนภายใต้ความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนและส่งเสริม เพราะวิสาหกิจชุมชนเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการยกระดับรายได้ สร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจภายในครอบครัว ชุมชน อีกทั้งยังเป็นการฝึกให้ประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มได้เข้าใจและเรียนรู้การดำเนินงานกิจกรรมในรูปของกลุ่มได้ถูกต้อง รวมถึงฝึกการบริหารงานกลุ่มในรูปแบบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพัฒนาชุมชน ก่อให้เกิดความร่วมมือของประชาชน การแสวงหาผู้นำ การเสียสละผลประโยชน์ส่วนตน การประสานงานความรับผิดชอบร่วมกัน และการขยายผลของกิจกรรมส่งผลต่อภาพรวมเศรษฐกิจของประเทศ วิสาหกิจชุมชนจะมุ่งเน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน ส่งเสริมให้เกิดการพึ่งพาตนเองโดยการใช้ต้นทุนในชุมชนท้องถิ่นของตนให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการประกอบการ และเกิดการบริหารจัดการโดยคนในชุมชนเพื่อสร้างพลัง และความเชื่อมั่นในศักยภาพของชุมชน ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นอีกทางเลือกในการสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนชนบท [3]

จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ทางตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกษตรกรภายในจังหวัดมีการประกอบอาชีพในภาคการเกษตร เกษตรกรเหล่านี้มีรายได้จากผลผลิตทางการเกษตรเป็นหลัก อีกทั้งความเป็นอยู่และรายได้เฉลี่ยต่อหัว 40,769 บาท จัดเป็นอันดับที่ 6 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นอันดับที่ 63 ของประเทศ [13] เกษตรกรจึงมีความต้องการที่จะหาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้เข้าสู่ครอบครัว นอกเหนือจากรายได้ทางการเกษตร โดยมีแนวคิดที่จะมีการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขึ้น เพื่อที่เกษตรกรทุกคนจะได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกัน ปัจจุบันในจังหวัดกาฬสินธุ์มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง 18 อำเภอ 94 กลุ่ม เป็นกลุ่มวิสาหกิจที่จดทะเบียน จำนวน 1,267 แห่ง

มีสมาชิกจำนวน 21,645 คน ซึ่งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เข้าร่วมโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี พ.ศ. 2555 [12]

ถึงแม้ว่าวิสาหกิจชุมชนจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ก็ตาม แต่การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในช่วงเวลาที่ผ่านมาก็ได้ประสบปัญหาอุปสรรคหลายด้านในการดำเนินงาน จนทำให้บางกลุ่มล้มเหลวและยุบตัวไปในที่สุด ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนดังกล่าวประสบปัญหาในหลายประการ เช่น วิสาหกิจชุมชนมีจำนวนมากส่วนใหญ่อังขาดคุณภาพ ระบบการบริหารจัดการองค์กรยังไม่มีประสิทธิภาพ วิสาหกิจชุมชนบางแห่งขับเคลื่อนโดยคณะกรรมการไม่กี่คน สมาชิกขาดการมีส่วนร่วม บางแห่งจดทะเบียนเพื่อหวังผลประโยชน์เฉพาะหน้า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์พระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน กลุ่มขาดการวางแผนการผลิตและการตลาด กลุ่มจัดตั้งเพื่อรอรับการช่วยเหลือจากทางราชการอย่างเดียว สมาชิกขาดความรับผิดชอบ กลุ่มขาดความพร้อมในการพัฒนา สมาชิกขาดทักษะประสบการณ์ด้านการผลิต สินค้า/ผลิตภัณฑ์ขาดคุณภาพและไม่ได้มาตรฐาน ระบบการผลิตสินค้า / บริการไม่ต่อเนื่อง การบรรจุภัณฑ์ ยังไม่ได้มาตรฐาน วิสาหกิจชุมชนบางแห่งขาดวัตถุดิบ ต้องนำมาจากแหล่งอื่น สินค้า/ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในจังหวัดมีลักษณะคล้าย ๆ กัน เกิดปัญหาด้านการตลาด ไม่มีเครือข่ายการตลาด และขาดการวิจัยเพื่อการพัฒนาธุรกิจ [12]

ในขณะเดียวกันมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีผลการประเมินศักยภาพในระดับดี จำนวน 454 แห่งคิดเป็นร้อยละ 36 สามารถเป็นตัวอย่างและแหล่งเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนได้ ส่วนวิสาหกิจชุมชนอีกร้อยละ 64 ขาดคุณภาพและขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์กร เนื่องจากผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ของกรมพัฒนาชุมชน [1] ด้วยเหตุผลดังกล่าวชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ควรจะได้มีการศึกษาสาเหตุที่แท้จริง ที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และมีปัจจัยในการดำเนินงานอะไรบ้างที่สามารถทำให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงาน

ของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์ และการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยการสร้างรูปแบบสัมฤทธิ์ผลของการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานและส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ อย่างมั่นคงและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อประเมินผลรูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการจัดการการเงิน ปัจจัยด้านการตลาดเชิงรุก ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการควบคุมการผลิต ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากรบุคคล ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสื่อมวลชน
2. รูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเป็นไปได้ในระดับมาก

ขอบเขตการวิจัย

1. พื้นที่เป้าหมาย เป็นการศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ คือ วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่จดทะเบียนในปี 2555 จำนวน 1,267 กลุ่ม
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย ปัจจัยภายใต้ผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการจัดการการเงิน ปัจจัยด้านการตลาดเชิงรุก ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการควบคุมการผลิต ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากรบุคคล ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ

2.2 ตัวแปรคั่นกลาง คือ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสื่อมวลชน

2.3 ตัวแปรตาม คือ สัมฤทธิ์ผลของการจัดการวิสาหกิจชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ

- ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์
- ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ และเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบยืนยัน (Expert Verify)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- ระยะที่ 1 ประชากร ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 362 คนโดยใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรการคำนวณของทาร์โรว์ ยามาเน่ [18]
- ระยะที่ 2 กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนจำนวน 20 คน ใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) [4]

เครื่องมือการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ

- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 เป็นแบบสอบถามโดยสอบถามถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์
- การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 เสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item objective congruence : IOC) นำไปทดลองใช้ (Try out) กับตัวแทนวิสาหกิจชุมชน จำนวน 40 คนในจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย [5] นำข้อมูลมาวิเคราะห์อำนาจจำแนกรายข้อใช้เทคนิค (Item-Total correlation) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวมของแบบสอบถามด้านนั้นเลือกข้อที่มีค่าตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป ซึ่งได้ค่าระหว่าง .33 - .65 และนำข้อที่ได้ตามเกณฑ์มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีการหาค่า

สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค [16] ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .92

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยระยะที่ 1

1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive method) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ความถี่และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2 สถิติวิเคราะห์ เพื่อทดสอบสมมติฐานในการวิจัย ใช้การวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง [15] โดยใช้โปรแกรม ลิสเรล (LISREL) [17] และสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson correlation) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนโดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (Level of Significant .05)

การวิเคราะห์ข้อมูลและการสร้างรูปแบบการพัฒนา การวิจัยระยะที่ 2

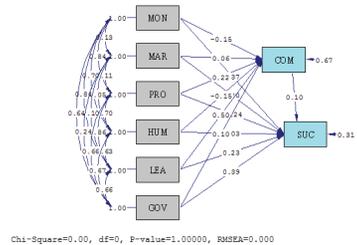
การพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนน (Mean) แทนระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบยืนยันรูปแบบ (Expert verify) เป็นการดำเนินการวิจัยเพื่อหาคำตอบสมมติฐาน ข้อที่ 2 กับ ข้อที่ 3 ว่า รูปแบบฯ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นมีความเป็นไปได้มากหรือน้อยเพียงใด รวมทั้งการวิเคราะห์หีบห่อพหุและข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถามยืนยันรูปแบบการวิจัยว่ารูปแบบดังกล่าวมีความเหมาะสมหรือไม่ เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดมาจัดทำเป็นรูปแบบการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่สมบูรณ์ถูกต้องต่อไป

ผลการวิจัย

1. ลักษณะการแจกแจงตัวแปรต่าง ๆ ผลการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น เพื่อนำไปสู่การทดสอบสมมติฐานในการตรวจสอบตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงเส้น โดยใช้โปรแกรม ลิสเรล พบว่า ทุกตัวแปรมีค่าสถิติไม่เกิน + 1 สามารถ پذیرได้ว่ายอดโค้งของข้อมูลทั้งหมดมีการกระจายเป็นโค้งปกติสามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์ได้

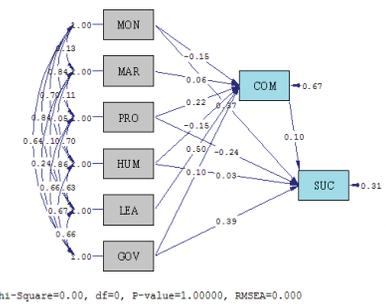
2. การวิเคราะห์ความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลการจัดการวิสาหกิจชุมชนตามภาวการณ์พื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการทดสอบความสอดคล้อง การพัฒนาสัมฤทธิ์ผลการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ได้ค่าสถิติ ดังนี้ $X = 0.00$, $df = 0$, $p\text{-value} = 1$,

$GFI = 1$, $RMSEA = 0.00$ ค่าสถิติทั้งหมดเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสรุปได้ว่าแบบจำลองตามสมมติฐานการวิจัยมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ปรากฏผลแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ตัวแบบจำลองรูปแบบการพัฒนา วิสาหกิจชุมชนตามตัวแบบสมมติฐานตั้งต้น

เมื่อทราบค่าอิทธิพลระหว่างตัวแปรเชิงสาเหตุและตัวแปรผลแล้วผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบการ แจกแจงวิกฤติ (ค่า t) อีกครั้งจากรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลของโปรแกรมลิสเรล (Output) ในส่วนของ GAMMA ทำให้พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (ค่า t = 0.26) และ ปัจจัยด้านการตลาด (ค่า t = -1.44) ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรตาม ซึ่งในเกณฑ์การพิจารณา ค่า t จะต้องมีค่าตั้งแต่ 1.96 ขึ้นไป จึงจะถือว่า ตัวแปรนั้นมีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงปรับปรุงแบบจำลองใหม่โดยตัดเส้นอิทธิพลที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ออกไป

ภาพที่ 2 ตัวแบบจำลองที่ปรับปรุงใหม่โดยตัดเส้นอิทธิพลที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ออกไป

3. ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยร่างรูปแบบขึ้นมา 5 รูปแบบซึ่งนำผลมาจากการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ (1) การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการการเงิน (2) การเพิ่มประสิทธิภาพ

การควบคุมการผลิต (3) การเพิ่มศักยภาพการจัดการทรัพยากรบุคคล (4) การขอรับการสนับสนุนจากสื่อสารมวลชน (5) การขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ และทำการตรวจสอบยืนยันโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 20 คน พิจารณาความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่ารูปแบบการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนได้จริง

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานการวิจัย ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลของการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ มี 7 ปัจจัย แต่จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลของการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่ามี 4 ปัจจัย ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงเส้นโดยใช้โปรแกรมลิสเรล (Lisrel for windows) และสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's correlation) ได้แก่

1. ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการจัดการการเงิน เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนจะตั้งอยู่ได้หรืออยู่ไม่ได้ด้วยประสิทธิภาพของการเงิน เงินเป็นปัจจัยหลักสำคัญของการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน การบริหารการเงินจำเป็นต้องวิเคราะห์และการบริหารความเสี่ยงควบคู่กันไป ถือว่าเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว (Self immunity) ท่ามกลางพลวัตในมิติต่าง ๆ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในสถานะต่าง ๆ อย่างรวดเร็วขึ้น จึงต้องมีเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ [10] อย่างไรก็ตามการพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการการเงินของกลุ่มวิสาหกิจทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ จะต้องให้ความรู้กับผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน [8] ดังนี้ (1) การทำความเข้าใจเรื่องการเงินการคลัง (2) เรื่องระบบงบประมาณของประเทศไทย (3) การตัดสินใจลงทุน และการวิเคราะห์ความเสี่ยง (4) การฝึกให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรับผิดชอบในการลดความเสียหายจากขั้นตอนการผลิต และ (5) การฝึกให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนจัดทำแผนรายได้กับรายจ่ายและการกันเงินฉุกเฉิน เป็นต้น
2. ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการควบคุมการผลิต โดยเฉพาะ การพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากร

บุคคล เพื่อให้ผู้นำและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกคนมีความรู้ความเข้าใจในการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข สอดคล้องกับข้อค้นพบของ สัญญา เคนงามมี [9] ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยการพึ่งตนเองและปัจจัยการจัดการเทคโนโลยีของวิสาหกิจชุมชนที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสำหรับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การพึ่งตนเองทางจิตใจ การใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการสภาพแวดล้อมของธุรกิจ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษารายการหนี้ การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี และการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามการพัฒนาประสิทธิภาพการควบคุมการผลิตจำเป็นต้องให้ความรู้กับผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน [7] ดังนี้ (1) ระบบคุณธรรมและระบบอุปถัมภ์ในองค์กร (2) การปลูกฝังจิตสำนึกความจงรักภักดีต่อองค์กร (3) การมอบหมายหน้าที่และการแบ่งปันผลตอบแทนอย่างเสมอภาค (4) ทฤษฎีลำดับความต้องการ 5 ชั้นของมาสโลว์ และ (5) ทฤษฎี 2 ปัจจัย ของแฮชเบิร์ท เป็นต้น

3. การเพิ่มศักยภาพการจัดการทรัพยากรบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากท่ามกลางพลวัตของการเปลี่ยนแปลงทำให้องค์กรต้องปรับตัวอยู่เสมอเพราะอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการผลิตสินค้าและบริการได้ไม่ว่าจะเป็นทั้งองค์กรภาครัฐหรือภาคเอกชน เพราะประสิทธิภาพของการผลิตขึ้นอยู่กับบทบาทของบุคลากรมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อน องค์กรจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง [11]

4. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสื่อสารมวลชน ทั้งนี้เนื่องจากการสื่อสารนับเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของกระบวนการสังคม (Social process) การสื่อสารมวลชนสามารถเสนอข่าวสารและความคิดเห็นที่ส่งเสริมสนับสนุนสถาบันและกลไกต่างๆ ของสังคมให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยดีต่อไปได้ เนื่องจากสื่อมวลชนเป็นสถาบันที่มีพลังในการสร้างและสะท้อนประชาคม ทำให้ประชาคมติสนับสนุนสิ่งที่ดีงาม รวมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขที่เป็นประโยชน์ สู่ประชาชนและผู้มีอำนาจหน้าที่เพื่อให้เกิดการแก้ไขอย่างจริงจัง [2] ส่วนการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนให้เป็นที่สนใจของสื่อที่จะถ่ายทอดการดำเนินงานของกลุ่มไปยังสาธารณชนให้กลุ่มบุคคลต่างๆ สนใจในสินค้าและบริการ จะต้องให้ความรู้กับผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ดังนี้ (1) การทำความเข้าใจเรื่องสื่อสารมวลชน (2) อิทธิพลของสื่อที่มีต่อการเมืองเศรษฐกิจสังคม (3) ความรู้

เรื่องกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) (4) การนำเสนอสินค้าและบริการผ่านสังคมออนไลน์ อาทิ เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ โลก และ (5) การนำเสนอจุดเด่นของกลุ่มต่อสาธารณชนให้ได้รับความสนใจจากสื่อท้องถิ่นและสื่อกระแสหลัก

5. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐถือว่ามีความสำคัญในการกำหนดทิศทางการดำเนินเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของรัฐ วิสาหกิจชุมชนก็เช่นเดียวกัน เป็นหากได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐก็จะทำให้การดำเนินการเป็นไปได้ด้วยดี อย่างไรก็ตามผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องมีความสามารถในการประสานงานกับส่วนราชการเพื่อขอรับการช่วยเหลือจากภาครัฐ กลุ่มวิสาหกิจจะต้องพัฒนาในเรื่องต่อไปนี้ (1) การทำความเข้าใจเรื่องอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ (2) ระบบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย (3) การสร้างความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน (4) การจัดโครงการฝึกอบรมโดยขอความอนุเคราะห์วิทยากรจากหน่วยงานภาครัฐ (5) การฝึกให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเขียนข้อเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และความรู้ทางวิชาการ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อนำการวิจัยไปใช้

การวิจัยเรื่องนี้ ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการจัดการการเงินเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลของการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับข้อเท็จจริงในการดำเนินงานของทุก ๆ องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพราะหากระบบการเงินขาดความโปร่งใสไร้ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ก็จะเกิดผลเสียต่อองค์กรมากที่สุด โดยเฉพาะวิสาหกิจชุมชน เป็นการรวมกลุ่มกันของชาวบ้านเพื่อสร้างรายได้เสริมระหว่างการรอฤดูกาล เก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร เพื่อนำรายได้จากการทำสินค้าและบริการในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมาจุนเจือครอบครัว ดังนั้นการเงินจึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะต้องศึกษาและกำหนดวิธีการที่จะจัดหา จัดสรร และควบคุม การใช้ทรัพยากรเงิน โดยคำนึงถึงความเสี่ยงต่าง ๆ อันอาจเกิดผลกระทบกับกลุ่มได้ ความรู้เกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการการเงินของวิสาหกิจชุมชนเป็นสิ่งจำเป็น เพราะถ้ากลุ่ม

วิสาหกิจชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการด้านการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ ตามเทคนิควิธีการที่ถูกต้องโปร่งใสและเป็นธรรม กลุ่มวิสาหกิจก็จะประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน เพราะเงินถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งขององค์กร

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้ความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนหาภูมิ และ ดร.ฐิติารีย์ วัลย์เลิศ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากงานวิจัยนี้ ขอมอบบูชาพระคุณพ่อแม่และบูรพาจารย์

เอกสารอ้างอิง

- [1] กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2551). **รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย**. กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย,
- [2] ประม อดิเรก. (2538). **หลักนิเทศศาสตร์**. กรุงเทพฯ ฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด.
- [3] ประสิทธิ์ นิมจินดา และคณะ. (2544). **กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งโดยใช้เศรษฐกิจชุมชน : กรณีศูนย์เรียนรู้ชุมชนโพธิ์มี**. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- [4] รังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2551). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- [5] รังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2554). **การใช้สถิติที่ไม่ใช่พารามิเตอร์ในการทดสอบสมมติฐาน : เอกสารประกอบการบรรยายวิชา สถิติขั้นสูงเพื่อการวิจัย**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- [6] วิจิต นันทสุวรรณ. (2547). **ภูมิปัญญาชาวบ้านในงานพัฒนา**. กรุงเทพฯ ฯ : โอเดียนสโตร์.
- [7] วิทย์ เทียงบุญธรรม. (2541). **กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน**. กรุงเทพฯ ฯ : บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).

- [8] วุฒิสาร ตันไชยและคณะ. (2546). **รายงานผลการศึกษา เรื่อง การให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชนและหมู่บ้านในรูปแบบ กองทุนเงินทุนหมุนเวียน และเงินอุดหนุนเพื่อพัฒนา อาชีพและส่งเสริมรายได้**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- [9] สัญญา เคนนาภูมิ. (2558). “ปัจจัยการพึ่งตนเองและปัจจัย การจัดการเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของ วิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม”, **วารสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์)**, 9 (3) : (กันยายน - ธันวาคม 2558) ; 53-54
- [10] สัญญา เคนนาภูมิ. (2559ก). “บทวิเคราะห์ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง : ความเชื่อมโยงแนวปฏิบัติทฤษฎีอื่น”, **วารสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์)**. 10(2) : (พฤษภาคม - สิงหาคม 2559) ; 77-78
- [11] สัญญา เคนนาภูมิ. (2559ข). “การจัดการทรัพยากรมนุษย์ : ขอบข่ายและกระบวนการ (Human Resource Management : Scope and Process)” **วารสารสารคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 7 (2) : กรกฎาคม-ธันวาคม 2559
- [12] สำนักงานเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์. (2555). **รายงานข้อมูล การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนประจำปี 2555**. กรม วิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- [13] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่ง ชาติ. (2554). “ปัจจัยที่สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็ง,” ใน **ข่าวการพัฒนา, กองศึกษาและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ** ปีที่ 18 ฉบับที่ 5 พฤษภาคม.
- [14] เสรี พงศ์พิศ. (2548). **ทิศทางหมู่บ้านไทย**. กรุงเทพฯ สำนัก พิมพ์หมู่บ้าน.
- [15] Bollen, K.A. (1989). **(Structural Equations with Latent Variables**. New York : J. W. & Sons,
- [16] Cronbach, L. (1973). **Essentials of Psychological Testing**. New York : Harper & Row, p. 161
- [17] Joreskog, Karl G. & Sorbom. (1998) **LISREL 8 User's Reference Guild**. Chicago : Scientific Software International, p. 70
- [18] Yamane, Taro. (1973) **Statistics An Introductory Analysis**. 3th ed. New York : Harper & Row, p. 727